

**PROGRAM OLIMPIADY OGÓLNOPOLSKIEJ
WIEDZY O RODZINIE**

Terminarz Olimpiady Wiedzy o rodzinie:

Rok szkolny 2016/17

- Termin zawodów szkolnych: 3 XI 2016 r.
- Termin zawodów okręgowych: 22 II 2017 r.
- Termin zawodów centralnych: 5 IV 2017 r.

Rok szkolny 2017/18

- Termin zawodów szkolnych: październik 2017 r.
- Termin zawodów okręgowych: luty 2018 r.
- Termin zawodów centralnych: kwiecień 2018 r.

Rok szkolny 2018/19

- Termin zawodów szkolnych: październik 2018 r.
- Termin zawodów okręgowych: luty 2019 r.
- Termin zawodów centralnych: kwiecień 2019 r.

Tematyka olimpiady ogniskuje się wokół wartości rodziny i małżeństwa oraz funkcjonowania ucznia jako członka rodziny, a w przyszłości osoby pełniącej rolę małżonka i rodzica.

Olimpiada stwarza uczestnikom przestrzeń do refleksji nad wartościami i celami w ich życiu. Udział w Olimpiadzie stanowi także okazję do namysłu na temat wyborów życiowych w aspekcie życia osobistego, zawodowego i społecznego. Główne wątki tematyczne Olimpiady nakierowane są na rozwój kompetencji komunikacyjnych, społecznych i budowanie satysfakcjonujących relacji koleżeńskich, przyjacielskich i partnerskich związanych z założeniem rodziny.

Celem Olimpiady jest przede wszystkim promowanie wartości małżeńsko-rodziny, oraz zbliżanie się do wartości dobra, prawdy i miłości. Założeniem Organizatora jest także rozwijanie umiejętności pracy w zespole, tak dziś koniecznej i pożądanej.

Na każdym etapie zawodów uczestnicy pracują w zespołach 2-osobowych; w związku z tym muszą ze sobą współpracować, wzajemnie uzupełniać się, wypracowywać kompromisy i słuchać się nawzajem. Powyższe umiejętności przydadzą się młodzieży dla dobrego funkcjonowania w przyszłości ich małżeństwa i rodziny.

1. Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na I etapie Olimpiady

Etap zawodów szkolnych polega na rozwiązaniu przez uczestników testu wielokrotnego wyboru, składającego się z 30 pytań. Na tym etapie uczestnicy będą musieli wykazać się znajomością przepisów prawa polskiego (w tym konkordatowego) dotyczącego w szczególności: małżeństwa i rodziny, możliwości pomocy osobom dotkniętym przemocą, praw i obowiązków dziecka. Przygotowując się do testu uczestnicy pogłębią wiedzę związaną z funkcjonowaniem rodziny, usystematyzują ją w zakresie pełnienia ról małżeńskich i rodzicielskich.

Zakres treści kształcenia uwzględnionych w teście pobudzi do refleksji nad podejmowaniem odpowiednich decyzji dotyczących wyboru drogi życiowej, małżeństwa i rodziny.

Zakres problematyki, na bazie której będzie opracowany m.in. test:

- macierzyństwo i ojcostwo;
- prawodawstwo dotyczące rodziny;
- formy, zasady i warunki zawarcia małżeństwa;
- prawa i obowiązki małżonków;
- prawa i obowiązki rodziców;
- prawa i obowiązki dziecka;
- przemoc w domu, profilaktyka, możliwości uzyskiwania pomocy;
- separacja i rozwód;
- adopcja i rodzina (piecza) zastępcza.

Bibliografia:

Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Pallottinum 1984, kan. 1055-1165.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59 z późn. zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991, nr 120. poz. 526.).

Krukowski J., *Konkordat Polski. Znaczenie i realizacja*, Lublin 1999.

Smyczyński T., (red.), *Konwencja o prawach dziecka. Analiza i wykładnia*, Poznań 1999.

Smyczyński T., *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2005.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

2. Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na II etapie Olimpiady

Na etapie Okręgowym uczniowie (2-osobowy zespół) przygotowują prezentację lub film na wybrany temat z listy 15 tematów zaakceptowanych przez Komitet Główny Olimpiady. Po ich omówieniu, członkowie Komisji zadają 3 pytania z zakresu przedstawianej prezentacji lub filmu. Celem zadawanych pytań jest m.in. sprawdzenie samodzielności wykonania prezentacji lub filmu przez zespół.

Uczestnictwo w II etapie Olimpiady umożliwi rozwijanie następujących umiejętności:

- kształtowanie pozytywnej postawy wobec życia ludzkiego, osób niepełnosprawnych i chorych, poszanowanie godności życia ludzkiego i dojrzałego funkcjonowania w rodzinie;
- kształtowanie pozytywnego stosunku do wartości i pojęć takich jak: przyjaźń, akceptacja i szacunek w relacjach międzyludzkich.
- poszukiwanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł;
- posługiwanie się technologiami informacyjnymi;
- rozwiązywanie problemów w twórczy sposób;
- efektywne działanie w zespole;
- prezentowanie własnego punktu widzenia i brania pod uwagę poglądów kolegi/koleżanki;
- kształtowanie w sobie postawy dialogu, umiejętności słuchania innych i rozumienia ich poglądów;
- poprawne posługiwanie się językiem ojczystym.

Powyższe umiejętności będą sprzyjały wspieraniu rozwoju moralnego i kształtowaniu hierarchii wartości, uświadomieniu roli rodziny w życiu człowieka, promowaniu trwałych związków, których podstawą jest więź emocjonalna, efektywne sposoby komunikowania i wzajemne zrozumienie.

Zakres problematyki, stanowiącej podstawę do tworzenia tematów prezentacji lub filmu:

1. Rodzina – to drużyna.
2. Życie jako wartość fundamentalna.
3. Konflikt pokoleń; przyczyny i sposoby rozwiązywania konfliktów.
4. Rodzina niepełna.
5. Rola autorytetów w życiu człowieka.
6. Zagrożenia okresu dojrzewania: presja seksualna, pornografia, prostytutka nieletnich, subkultura, sekty (możliwość wyboru).
7. „Mieć” czy „być”.

8. Zakochanie, miłość, odpowiedzialność.
9. Internet – szanse i zagrożenia.
10. Różnorodność kulturowa – szansą czy zagrożeniem?
11. Kobieta i mężczyzna – skazani na siebie czy obdarowani sobą?
12. Jaka przygotować się do małżeństwa?
13. Samotne macierzyństwo z wyboru.
14. Samotność – wybór czy konieczność?
15. Niepełnosprawność, starość, choroba, umieranie i śmierć – czy to tylko nieszczęścia dla rodziny?

Bibliografia:

- Augustyn J. (red.), *Sztuka relacji międzyludzkich. Miłość. Małżeństwo. Rodzina*, Kraków 2014.
- Chapman G., *Przewodnik po relacjach rodzinnych*, Warszawa 2016.
- Dębska G., Goździalska A., Jaśkiewicz J. (red.), *Rodzina w zdrowiu i chorobie. Uwarunkowania środowiskowe zdrowia*, Kraków 2012.
- Dziewiecki M., *Ona, on i miłość*, Kraków 2006.
- Dziewiecki M., *Rodzina domem miłości i życia*, Lublin 2011.
- Jarosz K. i T., *Narzeczeństwo, czyli sztuka przygotowania się do małżeństwa*, Kraków 2014.
- Kluzer Ch., *Rodzice w separacji. Jak rozwiązywać problemy rozpadającej się rodziny*, Warszawa 2009.
- Kozak S., *Patologiczne formy komunikowania się dzieci i młodzieży w cyberprzestrzeni*, Warszawa 2014.
- Łuczyński A., *Dzieci w rodzinach zastępczych i dysfunkcyjnych*, Lublin 2008.
- Machinek M., *Życie w dyspozycji człowieka. Wybrane problemy etyczne u początku ludzkiego życia*, Olsztyn 2004.
- Matusiak A. (red.), *Samotność chciana i niechciana*, Kraków 2009.
- McKay M., Davis M., Fanning P., *Sztuka skutecznego porozumiewania się*, Sopot 2013.
- Meissner K., *Czy potrafimy kochać?* Kraków 2005.
- Olearczyk T., *Sieroctwo i osamotnienie. Pedagogiczne problemy kryzysu współczesnej rodziny*, Kraków 2007.
- Osborne C., *Sztuka bycia razem*, Warszawa 1995.
- Parrott L. i L., *Polubić czy poślubić?* Wrocław 2014.
- Półtawska W., *Eros et iuventus*, Częstochowa 2008.
- Pulikowski J., *Jak budować więzi w rodzinie?*, Kraków 2011.
- Pulikowski J., *Kobieta od a do z*, Kraków 2014.
- Pulikowski J., *Mężczyzna od a do z*, Kraków 2014.
- Pulikowski J., *Zakochanie... i co dalej?* Częstochowa 2011.
- Satir, V., *Rodzina. Tu powstaje człowiek*, Gdańsk 2011.
- Sitarczyk M. (red.), *Rodzina w mediach. Media w rodzinie*, Warszawa 2013.
- Turkle S., *Samotni razem*, Kraków 2013.
- Zwoliński A., *Seksualność w relacjach społecznych*, Kraków 2006.

3. Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na III etapie Olimpiady

Zawody centralne są 2-stopniowe.

Najpierw zespoły rozwiązują test wielokrotnego wyboru zawierający 30 pytań. Uczestnicy będą musieli wykazać się znajomością przepisów prawa polskiego i międzynarodowego w szczególności z zakresu obowiązków państwa wobec rodziny, znajomości struktur organizacyjnych oferujących pomoc rodzinie, przygotowanie do małżeństwa.

Uczestnictwo na tym etapie umożliwi młodzieży usystematyzowanie wiedzy na temat możliwości pomocy, celach i zadaniach instytucji świadczących poradnictwo małżeńsko-rodzinne i szeroko rozumianą pomoc społeczną.

Zakres problematyki, na bazie której będzie opracowywany test, jest zbliżony do testu z etapu szkolnego. Pytania na III etapie będą o podwyższonym stopniu trudności.

Problematyka:

- przygotowanie do małżeństwa;
- przemoc w domu, profilaktyka, możliwości uzyskiwania pomocy;
- macierzyństwo i ojcostwo;
- adopcja i rodzina (piecza) zastępcza;
- prawodawstwo dotyczące rodziny;
- formy, zasady i warunki zawarcia małżeństwa;
- separacja i rozwód;
- prawa i obowiązki małżonków;
- prawa i obowiązki rodziców;
- prawa i obowiązki dziecka;
- prawa i obowiązki małżonków i rodziców, prawa dziecka;
- obowiązki państwa wobec rodziny;
- poradnictwo młodzieżowe i rodzinne w Polsce;
- techniki negocjacji, empatia (definicje).

Bibliografia:

Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Pallottinum 1984, kan. 1055-1165.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. (Dz.U. 1964 nr 9 poz. 59 z późn. zm.).

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991, nr 120. poz. 526.).

Krukowski J., *Konkordat Polski. Znaczenie i realizacja*, Lublin 1999.

Smyczyński T., (red.), *Konwencja o prawach dziecka. Analiza i wykładnia*, Poznań 1999.

Smyczyński T., *Prawo rodzinne i opiekuńcze*, Warszawa 2005.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2004 r. nr 64, poz. 593 z późn. zm.).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz.U. z 2011 nr 149 poz. 887 z późn. zm.).

W 2 części, zespoły uczestniczą w debacie (typu np. „dyskusja sokratejska”). Przedmiotem debaty będzie: Jakiej polityki rodzinnej potrzebuje Polska? Komitet Główny przygotowuje 3 pytania, na które udzieli odpowiedzi każdy z zespołów. Ponadto każdy zespół ma prawo zadać 1 pytanie - losowo wybranemu - innemu zespołowi.

Bibliografia:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Stolica Apostolska, *Karta Praw Rodziny*, Warszawa 1999.

Instytut Ordo Iuris, *Jakiej polityki rodzinnej potrzebuje Polska?*, Warszawa 2015.

Fundacja Republikańska, *Polityka prorodzinna w Polsce. Diagnoza stanu obecnego i propozycje zmian*, Warszawa 2012.

Rządowa Rada Ludnościowa, *Sytuacja demograficzna Polski. Raport 2014-2015*,

Warszawa 2015, w: [http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-](http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej/)

[publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej/](http://bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/publikacje-rzadowej-rady-ludnosciowej/)

Najwyższa Izba Kontroli, *Koordinacja polityki rodzinnej w Polsce*, Warszawa 2015,

w: www.nik.gov.pl/plik/id,9100,vp,11306.pdf.

Podczas zawodów centralnych uczniowie będą mieli okazję wykazać się umiejętnością wystąpienia publicznego, wyrażania swoich opinii na określony temat, jasnego i przejrzystego formułowania myśli, wspólnego rozwiązywania problemów. Ten etap umożliwi rozwijanie twórczego myślenia i tolerancji wobec różnych poglądów.